Sintetizarea direcțiilor de obiect ale etnografiei clasei muncitoare s-ar cere precedată, pe de o parte, de o reexaminare amănunțită a conceptelor de *etnografie*, *etnologie* etc. inclusiv a raportului de obiect dintre etnologie, etnografie și disciplinele ce se orientează, în principal, spre analiza notațiilor de ordin artistic ale fenomenului popular, iar pe de altă parte, de reexaminarea categoriei „popularului", a denotațiilor și conotațiilor sale contemporane etc.

Ne oprim a face cîteva referiri la prima categorie de probleme.

Diferența dintre etnografie și etnologie a apărut cu timpul pornind de la o interpretare etimologică *stricto sensu*. Ambele discipline fiind orientate spre popor — ethnos — diferențierea are la bază precizările: *graphein* = a scrie, a descrie — „etnografie"; și *logia* = doctrină — „etnologie".[1]

În istoria dezvoltării sale în raport cu obiective de cercetare diferite, etnografia a cunoscut atît procese de extindere a sferei sale, cît și de restringere. O lungă perioadă de timp etnografia a fost concepută ca cercetare exclusivă a popoarelor primitive, „aliterale", a societăților cu o cultură grefată pe o tehnologie rudimentară. Poate pornind de la aceste obiective de cercetare, etnografia s-a emancipat treptat ca disciplină cu orientare preferențială spre investigarea și descrierea tehnologiei rudimentare, a obiectelor de uz finite, inclusiv a stadiilor de realizare a acestora, devenind tot mai mult o disciplină îndreptată spre obiective de ordin *ergologic*, preocupată în general de *laturile materiale ale culturii populare*[2].

Etnografia românească s-a angajat pe linia obiectivelor unei cercetări de ergologie, a unei investigări a laturilor materiale ale felului de trai al poporului[3]. Ea nu se reduce însă în mod rigid la ergologie, ci manifestă atenție și față de faptul de cultură spirituală la care se referă în cadrul unei viziuni corelative.

Mai mult, în limitele obiectului său, etnografia românească înglobează și obiceiurile, credințele și cunoștințele populare, fenomene deosebit de complexe, adeseori expresii tipice ale fuziunii suple a faptului material cu cel spiritual în realitatea culturii populare unitare.

★

Este pe deplin evidentă astăzi existența poliformă a fenomenului cultural ce se complică în mod cumulativ în cadrul dezvoltării sociale moderne și contemporane.

Viața contemporană impune cercetării etnografice o construcție plurivalentă de orizonturi și secționări, etnografia fiind chemată să înregistreze și să descrie fenomenul culturii populare *in toto*, inclusiv mobilitatea acestuia, ocurența noilor forme. În acest sens, etnografia clasei muncitoare este chemată să răspundă cerințelor ridicate de realitatea nouă, modernă și contemporană.

Necesitatea acestei cercetări s-a profilat în raport direct cu instaurarea în investigarea socialului a două mari sfere de interes: cunoașterea multilaterală a procesului de industrializare și cercetarea fenomenului de urbanizare.

Realitatea tumultuoasă a imenselor concentrări de populație în orașe-metropole, orașe-giganți, *a generat forme culturale definitiv radicalizate* față de cele ale mediului sătesc și ale orașelor vechi, mici și mijlocii — forme inedite de cultură materială, expresie a condițiilor specifice ale unei epoci noi, de înaltă tehnicitate. În consecință, preocuparea pentru

[1] Termenii de *etnografie* și *etnologie* circulă paralel (primul a fost introdus de Campl în 1807 iar cel de-al doilea de D.F.M. Edwards în 1899, cînd acesta înființează „Societe ethnologique de Paris"). Sensurile pe care le conferim disciplinelor (în primul rînd etnografiei) coincid, în linii generale, cu cele preconizate de Åke Hultkrantz și Charles Winnick. În dicționarul de largă circulație, *„General ethnological concepts"* publicat la Copenhaga în 1962, Åke Hultkrantz definește etnografia drept *„etnologie descriptivă"*, adică *„observarea și notarea faptelor culturale de teren... precum și descrierea activităților culturale așa cum reies din studiul documentelor istorice"*. Sensul descriptiv al etnografiei rămîne *„înțelesul său general pînă în ziua de azi cu toate că s-a mai adăugat cîte un sens în diferite țări"*. În sprijinul definiției sale, A. Hultkrantz reamintește pozițiile unor autori ca J. Dias, E.A. Hoebel, E.E.Evans-Prichard ș.a. În al său *„Dictionary of anthropology"*, publicat la New York, în 1956, Ch. Winnick caracterizează etnografia drept *„studiul culturilor individuale... în primul rînd un studiu descriptiv, noninterpretativ"*.

Spre deosebire de etnografie, etnologia ne apare ca o disciplină comparativă, generalizatoare — teoretică. După A. Hultkrantz etnologia este *„știința omului ca ființă culturală, precum și studiul comparativ al culturii... o cercetare culturală comparativă, de cele mai multe ori întreprinsă pe o bază regională, de orientare istorică și sociologică și incluzînd anumite aspecte de ordin psihologic"*. În sensul său cel mai larg etnologia se identifică cu antropologia culturală, cea din urmă consacrată de cercetarea de cultură populară americană.

La Ch. Winnick, etnologia ne apare, la fel, drept *„studiul culturii pe baze comparative"* și totodată *„teorie a culturii"*, fiind de asemenea identificată și cu antropologia culturală. Definiții asemănătoare dau etnologiei E.N. Setala, J. Dias, și E.A. Hoebel.

[2] Direcția ergologică în cercetarea de cultură populară, orientarea spre obiectele prezente în felul de trai (de la gr. ergon, lucru, obiect) a fost definită ca atare de către R. Lasch în introducerea la volumul *„Illustrierte Volkskunde"*, ed. a II-a, Stuttgart, 1922. Concepînd etnologia ca studiu al culturii generale, atît a laturilor de cultură materială cît și a celor spirituale și sociale, R. Lasch separă în sfera acesteia ergologia ca disciplină preocupată de obiectele și bunurile culturale materiale.

Obiectivele ergologice s-au specializat în cercetarea generală de etnografie și pe ramuri în parte: cercetarea obiectelor de port, cercetarea elementelor materiale ale locuinței etc.

[3] Etnografia românească, îndreptată cu precădere spre obiectivele ergologice ale felului de trai, s-a emancipat ca disciplină independentă marcînd o diferență de obiect față de disciplinele orientate cu precădere spre faptul artistic popular (muzical, coregrafic, literar, al artei plastice, discipline care la noi și-au asumat termenul generic de „folcloristică"), în special, în perioada dintre cele două războaie, o dată cu afirmarea cercetătorilor proveniți din rîndul geografilor: S. Mehedinți, G. Vâlsan, R. Vuia ș.a.

https://biblioteca-digitala.ro

implicațiile culturale ale felului de trai al maselor din sînul societății industriale și orășenești ultra-moderne nu mai poate fi ignorată[4].

Fondatorii socialismului științific au arătat, încă la mijlocul secolului trecut, importanța cunoașterii felului de trai al proletariatului în raport direct cu procesul industrializării, cu rolul marii industrii și al marilor concentrații orășenești. În 1845 în *Situația clasei muncitoare din Anglia*, lucrare ce cuprinde o documentare cu implicații etnografice, Fr. Engels scrie: „*Populația se centralizează și ea ca și capitalul. . . . Dat fiind că industria și comerțul ating cea mai mare dezvoltare în aceste orașe mari, tot aici se manifestă în modul cel mai limpede și mai fățiș și consecințele acestei dezvoltări în ceea ce privește proletariatul. Proletarii* — conchide Engels — *formează imensa majoritate a acestor orașe*".[5]

Tematica nouă se proiectează în mod definitiv și în sfera etnografiei, îmbogățind-o prin instituirea a două ramuri noi: *etnografia orășenească* (city folklife research; ethnographie metropolitaine; Grosstadtvolkskunde etc.) și *etnografia contemporană* (present day folklife; science of modern cultural conditions; Gegenwartsvolkskunde)[6].

Etnografia confluenței culturale la nivelul marilor orașe o dată constituită reclamă, cu forță de corolar, *includerea în cercetarea felului de trai material al maselor proletariatului urban*[7].

★

Cultura muncitorească se fixează la intersecția dintre cultura tradițională veche și cultura orășenească modernă și ultramodernă.

Cultura țărănească veche formează principala tradiție culturală de la care pornesc masele proletare în momentul constituirii proletariatului în capitalism. Acest izvor cultural continuă să vehiculeze semnificații relativ asemănătoare și ulterior părăsirii vetrei satului, în procesul general al dezvoltării clasei muncitoare.

Cultura meșteșugărească veche și cultura veche a maselor populare orășenești constituie, de asemenea, izvoare culturale ale clasei muncitoare, în timp ce cultura orășenească de înaltă tehnicitate în care se fixează valorile tehnicii celei mai moderne reprezintă punctul „de sus" în evoluția felului de trai material al muncitorului.

Deosebirea dintre felul de trai cultural al muncitorimii și cel al țărănimii vechi se face în general evidentă dacă privim *dislocarea coeficienților de lungă stabilitate din mediul țărănesc vechi*. Legat nemijlocit de evoluția tehnicii moderne prin intermediul procesului muncii industriale, muncitorul trăiește o experiență nouă, diferită de experiența țăranului, în supunerea naturii prin procesul muncii.

---

[4] Problematica industrială în cadrul științelor sociale cunoaște, încă de la începutul secolului nostru, o scară multidimensională de preocupări, recunoscute unanim în ce privește legitimitatea lor. În lucrarea sa: „*Der moderne Kapitalismus*", ediția din 1919, Werner Sombart, întocmind un tablou bibliografic sinoptic reprezentativ pentru literatura internațională a științelor sociale, constata că lucrările destinate acestei problematici depășeau în mod evident ca număr și volum pe cele referitoare la problematica agrariană și rurală.

Interdependența față de procesul industrializării, dezvoltarea orașului mare suscită de asemenea o problematică nouă. Cercetarea originii și a evoluției aglomerațiilor urbane, interesul pentru teme ca: exodul populației spre marile centre urbane, osmoza rural-urban, pauperismul urban etc. antrenează aproape toate disciplinele sociale: economia, geografia economică și umană, demografia, sociologia, psihologia, urbanistica etc.

[5] Marx, Engels, *Opere*, vol. 2, ed. a 2-a, București, Ed. politică, 1962, p. 269–271.

[6] Ambele direcții de cercetare înscriu sfera unor obiective în raport de reciprocitate unele față de altele, de complinire, fiind totodată conjugate cu alte ramuri similare, nou constituite: *antropologia curentă* (current anthropology); *antropologia aplicată* (applied anthropology) etc.

[7] În literatura internațională de specialitate începutul etnografiei clasei muncitoare ca domeniu de sine stătător este adeseori „legat" de numele lui Wilhelm Erich Peuckert, autorul lucrării „*Volkskunde des Proletariats*", publicată în 1931.

Cercetarea de etnografie a clasei muncitoare se va consacra însă, în mod definitiv, abia după cel de-al doilea război mondial. Un loc deosebit în direcționarea de obiect și tematică a noului domeniu îl deține cercetarea din țările socialiste. Menționăm în această privință importanța organizării primelor conferințe pe scară națională avînd ca subiect etnografia clasei muncitoare, la Berlin (1951), Smolenice (1956) și la Moscova (1957).

În prezent, etnografia clasei muncitoare ocupă un loc important în literatura de specialitate internațională, dezvoltîndu-se tot mai mult ca cercetare specializată tematic.

În România cercetarea de etnografie a clasei muncitoare apare inclusă în planul de cercetare al Secției de etnografie din cadrul Institutului de etnografie și folclor al Academiei R.S. România, începînd cu anul 1963, precedată fiind de preocupările și publicațiile de folcloristică muncitorească, precum și de preocupările de definire și teoretizare a cercetării de etnografie și folclor privind contemporaneitatea, noul etc. (Menționăm studiul: C. Bărbulescu, *Creația nouă de cîntece populare*, în „Studii și cercetări de istorie literară și folclor," an I, 1952; B. Zderciuc, *Über die Wiessenschaftliche Erforschung des Neuen in der Volkskunde*, în „Forschungen für Volks und Landeskunde", Sibiu, 4, 1961).

Cercetarea etnografică a clasei muncitoare de la noi se leagă strîns de tradițiile ca și de activitatea curentă contemporană a altor discipline, în primul rînd de tradițiile cercetării cu profil economic privind procesul industrializării României (lucrările unor economiști ca Șt. Zeletin, V. Madgearu ș.a.) și de cercetările privind istoria clasei muncitoare din România. Menționăm, în mod special importanța lucrărilor contemporane privind istoria clasei muncitoare de la noi, ca, spre exemplu lucrarea intitulată *Din istoricul formării și dezvoltării clasei muncitoare din România pînă la primul război mondial*, sub redacția conf. univ. N.N. Constandinescu, București, Ed. politică 1959.

Materiale importante oferă monografiile — vechi și noi — de orașe, întocmite de economiști, geografi, istorici ș.a. lucrări cu multe implicații etnografice. O atenție specială suscită lucrările vechi de urbanistică, considerînd în general tradițiile românești pe terenul propulsării pe plan internațional a noului domeniu al urbanisticii (ne referim la activitatea lui C.I. Sfințescu ș.a.).

O tradiție de o reală valoare, mai ales metodică, o constituie preocupările Școlii sociologice de la București în direcția cercetării orașelor și a periferiilor acestora, inclusiv preocupările pentru întocmirea de monografii industriale (autori ca A. Golopența, I. Setlacec ș.a.). Aportul Școlii sociologice condusă de D. Gusti se dovedește important și în legătură cu volumele *Travaux du XIV-e Congres international de sociologie* (seriile C. „La ville"; și D. „Le village et la ville") care sintetizează direcțiile tematice și concluziile unei întregi cercetări internaționale din perioada dintre cele două războaie, privitoare la problematica urbanizării etc.

https://biblioteca-digitala.ro

Ruperea muncitorilor de proprietatea agricolă și de ocupația agricolă, angajarea lor pe făgașul ocupației industriale *generează particularități noi în cadrul raportului om-natură, pornind de la aspectele exterioare cele mai evidente* (ca relativa izolare a muncitorului rezident al centrului industrial sau al orașului industrial mare de mediul geografic local; lipsa lui de stabilitate, în general, în raport cu ambianța naturală înconjurătoare datorită fluctuației muncitorilor spre diferite milieuri industriale, inclusiv geografice; relativa indiferență față de fenomenele naturale, față de alternanța zinoapte sau de succesiunea anotimpurilor, față de calamitățile naturale etc.), *pînă la implicațiile abstracte ale acestui raport.*

Dislocarea coeficienților de stabilitate a vechiului trai cultural țărănesc se face evidentă în cadrul noului fel de trai al muncitorilor și prin pierderea omogenității dintre diferitele laturi constitutive ale traiului țărănesc. Vechea, tradiționala omogenitate era fundamentată pe o „existență naturală". Pe planul culturii materiale, predominau obiectele de uz — produse, în principal, ale industriei casnice, ale economiei naturale etc. Pe planul culturii spirituale predomina producția de factură folclorică tradițională.

Muncitorii introduc în felul lor de trai cultural într-o proporție mare, elemente de cultură eterogene. Întîlnim obiecte de uz, produse ale industriei și economiei naturale; obiecte — produse meșteșugărești; penetrația masivă de produse Stas — mărfuri ale industriei moderne.

Pe planul culturii spirituale, asistăm la penetrația masivă a elementelor de cultură specializată „cultă", care coexistă cu elemente importante ale producției folclorice.

Creșterea continuă a volumului și a greutății specifice a mărfurilor în traiul material al muncitorului etc.; a produselor „culte" în cel spiritual — creșterea, cu alte cuvinte, a elementelor de factură „cultă", strict specializate, *operează diferențierea continuă dintre felul de trai cultural al muncitorilor și cel al țăranilor din trecut.* Asistăm la o separație din ce în ce mai tranșantă, la nivelul configurației culturale a felului de trai material al maselor de muncitori, dintre creația de bunuri culturale și întrebuințarea acestora.

Un moment important în modificarea felului de trai material al muncitorilor îl marchează antrenarea soțiilor de muncitori în producția industrială.

Felul de trai material al clasei muncitoare, considerat pe elemente în parte ca și în ansamblul său, ia naștere ca fenomen „specific" în primul rînd sub raport „funcțional", în directă congruență cu noua ocupație industrială care impune, de la început, în principalele laturi ale sferei culturale, cerințe și răspunsuri noi, inedite în felul de trai al antecesorilor săi, aceasta chiar și în acele cazuri în care, sub raport valoric (al naturii bunurilor materiale etc.), au rămas neschimbate elementele de cultură materială vechi.

★

Obiectul etnografiei clasei muncitoare se constituie diacronic, exprimînd o relație de la parte la întreg față de obiectul general al etnografiei. Urmînd tradițiile de cercetare ale etnografiei românești, etnografia clasei muncitoare de la noi înregistrează faptele și documentele de factură materială din sfera de trai a clasei muncitoare. Elementele de cultură materială culese sînt tratate însă în cadrul unei viziuni globale, ținînd seama de rolul și importanța celorlalte categorii de fenomene ce se intercondiționează cu fenomenele de cultură materială fără însă a se suprapune cu sferele de interes specifice ale altor discipline ca economia, geografia economică, istoria, sociologia etc., etc.[8]

În sfera de interes a etnografiei clasei muncitoare intră și cercetarea obiceiurilor vechi și noi, în primul rînd a obiceiurilor legate de traiul material.

Caracterul *transient* al culturii materiale a clasei muncitoare, de la rural la urban, obligă cercetarea etnografică la aplicarea permanentă a unor referiri la sferele de cultură populară tradiționale, ceea ce întărește cadrul specific al unei tematici de etnografie. Persistența elementelor de cultură populară tradițională în felul de trai al clasei muncitoare, consecință a ritmului în general încetinit al dezvoltării capitaliste, a unei dezvoltări specifice a proletariatului industrial din România, cere o atenție deosebită din partea investigațiilor de etnografie în consemnarea faptului de factură tradițională.

Istoria specifică a nașterii și dezvoltării proletariatului din România a profilat pe planul

[8] Concepem obiectivele unei cercetări etnografice în concordanță cu observațiile făcute de André Varagnac, în legătură cu raportul dintre folclorul tradițional și lumea modernă. A. Varagnac subliniază pe drept cuvînt ca sarcină a etnografiei inventarierea realului actual („L'ethnographie doit inventarier le réal actuel"). Etnografia nu are nici prin obiect și nici prin metodele sale obligația de a lămuri toate implicațiile fenomenelor culturale pe care le înregistrează. În această direcție ea are atît datoria de a cunoaște și a se sprijini pe alte cercetări specializate (de exemplu pe folcloristica arheologică, istoria religiilor, paleosociologia, sociologia etc.) cît și pe aceea de a furniza tuturor disciplinelor sociale, documentele sale concrete, valoroase.

https://biblioteca-digitala.ro

existenței sociale, pentru o perioadă de timp de lungă durată, categoria muncitorilor semiproletari avînd un trai cultural cu implicații rurale evidente prin prezența micii gospodării agricole conexe, prin rezidență rurală etc. Implicații culturale de tip rural vizează în mare măsură și felul de trai urban vechi, consecință a preponderenței de lungă durată a conurbației mici și mijlocii. Cultura populară țărănească se impune deci, în continuare, ca mediu cultural ambiant, important și permanent.

Pentru surprinderea formelor culturale specifice felului de trai al muncitorilor, etnografia clasei muncitoare preconizează constituirea unei taxometrii adecvate, *cercetarea pe categorii de muncitori în parte*, categorii profilate după: *locul de muncă, gradul de calificare, reședința urbană sau rurală* etc.

O direcționare tematică total deosebită solicită cercetarea proletariatului agricol.

Etnografia clasei muncitoare trebuie periodizată în raport cu principalele etape ale dezvoltării muncitorimii, etape care se cer considerate sub două aspecte:

a) prin referiri la etapele istorice propriu-zise — respectiv studiul în cadrul perioadei de început a industrializării și proletarizării în precapitalism; studiul culturii materiale a proletariatului în capitalism; studiul în etapa formării și dezvoltării clasei muncitoare în socialism;

b) prin referire specială la etapele concrete, mari, în care se realizează, în general, trecerea de la rural la urban — *fenomen exprimat în mod exclusiv ca proces cultural.*

Cele două categorii în discuție necesită o tratare permanent conjugată.

Etnografia clasei muncitoare acordă o deosebită atenție *fenomenului de întrebuințare* a bunurilor culturale în contextul felului de trai. Studiul funcțiilor devine deosebit de solicitat — altă expresie a caracterului transient al felului de trai al muncitorilor, de la rural la urban, de la vechi la nou, în general.

Problematica locuinței aduce pe un plan central tematica interiorului; problematica portului se extinde la sfera generală a îmbrăcămintei, la consemnarea raportului dintre portul tradițional și îmbrăcămintea de tip orășenesc etc. Întregii tematici de profil ergologic i se aplică o cercetare de la tradițional, la nou. Se cer înregistrate și consemnate atît obiectele de factură tradițională, cît și cele noi orășenești, o dată cu stabilirea greutății specifice a vechiului și noului etc.

Aplicarea obiectivelor de cercetare specifice etnografiei clasei muncitoare are drept urmare eliminarea parțială sau totală din sfera de cercetare, fie a unor domenii întregi, fie a unor teme etc. Dintre domeniile ce se elimină „total" sau „parțial" — situație dictată de etapa la care se referă cercetarea — menționăm etnografia ocupației și temele adiacente, studiul etnografic al așezării, cercetarea tehnicii de construcția locuinței etc.

În cazul în care cercetarea se aplică unor categorii de muncitori care trăiesc un puternic proces de urbanizare, poate chiar încheiat, domeniile eliminate sînt preluate de către disciplinele corespunzătoare specializate: discipline ale ocupației industriale de ramură, arhitectură, urbanistică, economie etc.

Cercetarea morfologică a elementelor de detaliu ale traiului material al muncitorilor nu se suprapune în sens simplist cu obiectul etnografiei clasei muncitoare. Obiectul etnografiei clasei muncitoare și obiectivele pe care le dictează nu pot fi reduse la „suma" obținută pe calea morfologiei culturale.

Datorită categoriilor deosebit de complexe pe care le vizează cercetarea etnografică: „modul de trai", „cultura", „specificul național" obiectul etnografiei se cere în permanență raportat, corelat, înglobat. Sensurile sale majore pot fi pe deplin întregite în cadrul cercetărilor sociale complexe, bazate pe cunoașterea legității sociale fundamentale.

Cercetarea etnografică, expresie a unei existențe de obiect limitate, se cere întregită prin raportarea ei la cauze economice și istorico-sociale generale, *raportare ce-i revine numai parțial investigației propriu-zise de etnografie și anume în legătură cu detaliile în parte ale cercetării sale.*

Obiectul etnografiei clasei muncitoare are sarcina de a deschide perspective documentare noi în privința cunoașterii fenomenului mai general — specificul felului de viață muncitoresc — specific ce nu poate fi redus numai la elementele și laturile culturii materiale.

S-a observat că noi factori de cultură cu totul necunoscuți sau prea puțin semnificativi în viața din trecut a țărănimii, exercită o influență importantă asupra specificului de trai muncitoresc. Întîlnirea, în configurația culturală a unui centru industrial, a muncitorilor veniți din localități diferite; acțiunea unor căi de culturalizare noi ca presa, radioul, cinematograful, televiziunea etc.; în general, influența culturii orășenești moderne, ca mediu cultural global etc. constituie sfere de interes importante

https://biblioteca-digitala.ro

pentru rezolvarea tematică a etnografiei clasei muncitoare. Toți acești factori generează confruntarea și coafectarea a diferite habitudini, obiceiuri, tradiții; determină o mobilitate culturală deosebită.

Reflectînd aceste procese, obiectul etnografiei clasei muncitoare arată un interes sporit pentru cunoașterea fenomenelor de difuziune culturală, asimilație culturală, aclimatizarea etc., urmărește modalitatea de constituire a elementelor în parte ale traiului material specific muncitoresc *în cadrul acestor procese*.

Cercetarea etnografică diferențiată pe clase și pături sociale corespunde realității culturale din societatea bazată pe clase antagoniste cu atît mai mult, cu cît consecințele generate de această realitate acționează o lungă perioadă și după desființarea claselor antagoniste. Sfera culturii este puternic afectată de resursele economice ale maselor, situație vizată cu persistență de cercetarea etnografică interesată în procesul de întrebuințare a bunurilor materiale, de calitatea bunurilor culturale materiale etc. Poziția relativ unitară a membrilor unei clase în raport cu starea de proprietate, cu volumul și natura veniturilor etc., pe parcursul propriei evoluții istorice, facilitează cercetarea etnografică.

Clasa muncitoare solicită o cercetare aparte a felului de trai cultural și pe considerentul poziției sale social-politice deosebite, a sarcinilor sale istorice, situație care se reflectă în mod specific în sfera culturală muncitorească materială și spirituală.

În raport cu o cercetare etnografică globală, pe unități sociale rurale și urbane, metoda cercetării pe clase se impune și ca urmare a complicării fenomenelor culturale moderne cînd, în realitatea socială, nu mai apar suprapuneri exacte între anumite unități sociale și anumite clase sau pături sociale (de exemplu suprapunerea relativ simetrică a satului cu clasa țărănească-iobagă din feudalism).

Cercetarea etnografică a clasei muncitoare contribuie prin documente de teren vii, inedite, la crearea bazelor documentare necesare dezvăluirii multilaterale a specificului național, *prezent deopotrivă în mediul urban*. Contribuie la dezvăluirea multilaterală a elementelor de conexiune și de identitate prin care își croiește drum procesul de tranziție de la rural la urban, de la vechi la nou în sfera culturii populare naționale unitare.

Tematica etnografiei clasei muncitoare se cere analizată și în raport cu obiectivele specifice ale muzeografiei. Întrucît aceste probleme vor forma obiectul unor analize viitoare, consemnăm aici, în mod succint, cîteva aspecte:

Muzeografia aplicată la felul de trai al clasei muncitoare trebuie să fie raportată în mod fidel la liniile directoare ale obiectivului etnografiei clasei muncitoare.

Exponatele de muzeu referitoare la clasa muncitoare, exponate de ordin ergologic sau privitoare la obiceiurile din mediul muncitoresc se cer precedate: 1) de o sinteză edificatoare privind specificul felului de trai țărănesc-tradițional al zonei vizate; 2) de informații referitoare la felul de trai orășenesc din zonă (acesta tratat în evoluția sa, în raport cu etape mari, bine conturate) — izvor cultural important, încă prea puțin fructificat de muzeografia etnografică de la noi; 3) de prezentarea orășenescului de tip ultramodern din zonă și, în general, din întreaga țară care să fie înfățișat într-o expunere sintetică recurgîndu-se, spre ilustrare, la exponate fotografice etc.

Tematica muzeografică referitoare la clasa muncitoare trebuie să fie formulată cu precădere în funcție de domeniile tipice ale etnografiei clasei muncitoare pentru a ilustra în primul rînd felul de trai al muncitorului și familiei sale, locuința (interiorul etc.), îmbrăcămintea (raportată la port etc.), alimentația, de asemenea obiceiurile legate de acestea, tradiționale și noi. Un interes deosebit suscită sesizarea acelor obiecte, elemente tradiționale etc. care se adeveresc a fi de lungă persistență (piese decorative de interior, piese de port etc.); totodată sesizarea primelor elemente de factură orășenească ce pătrund în felul de trai al muncitorului etc. (primele piese de mobilier, piese de îmbrăcăminte etc.).

Obiectivele prezentării muzeografice a clasei muncitoare trebuie diferențiate atît de muzeografia meșteșugurilor, cît și de muzeografia documentației tehnice, de istoria tehnicii moderne etc. Prezentarea în muzeele etnografice a fenomenului muncitoresc solicită aplicarea cu mare rigurozitate a criteriului periodizării; precizarea cu claritate a perioadei (etapei etc.) la care se referă exponatul. De asemenea, se cere precizarea cu strictețe a caracterului rezidențial — rural sau urban (centru muncitoresc preurban; veche așezare de mineri etc.) de unde a fost adus exponatul.

https://biblioteca-digitala.ro